

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Alejandro Sánchez del Campo: Mesterséges intelligencia és szellemi tulajdon: az Európai Unió állást foglal. Artificial intelligence and intellectual property: the European Union takes a stance. Lexology, 2020. 12. 8.

Azok a kezdeményezések, amelyeket az Európai Parlament megvalósít a mesterséges intelligenciával (MI) (artificial intelligence, AI) kapcsolatban, magukban foglalnak egy jelentést a szellemi tulajdoni jogokról a mesterséges intelligencián alapuló technológiák (MI-technológiák) fejlesztéséhez. Ez a dokumentum hajlik afelé, hogy elismerje, miszerint MI által létrehozott alkotás egy művet képezhet, inkább az alkotó eredményt tartva számon, mint az alkotó eljárást.

Az Európai Szabadalmi Hivatal adatai szerint a közvetlenül az MI működésére vonatkozó szabadalmi bejelentések száma kevesebb mint 10 év alatt megháromszorozódott, a 2010. évi 396-ról 2017-ben 1264-re nőtt. A nemzetközi verseny ezen a stratégiai területen igen erős, és az AI-vonatkozású szabadalmi bejelentések száma jelentősen nagyobb olyan országokban, mint az Egyesült Államok és Kína.

Ilyen okból az Európai Unió különböző lépéseket tesz, hogy az MI-ben és az adatgazdálkodásban a világ egyik legismertebb mércéjének tekinthesse magát. Az Európai Bizottság 2019. februárban publikálta erre vonatkozó nézeteit, amelyek második része olyan szabályozási kérdésekkel foglalkozik, amelyek szükségesek a kiválósági ekorendszer létrehozásához, és bízik a munka Bizottság általi folytatásában. Az Európai Parlament több alkalommal foglalkozott a robotikával és az MI-vel kapcsolatos kérdésekkel. A legvitatottabb dokumentum egy 2017. január 27-én született jelentés volt, amely felszólította a Bizottságot különböző választási lehetőségek kutatására és elemzésére, ideértve „hosszú távon különleges jogi státusz létrehozását robotok számára úgy, hogy a legbonyolultabb önrendelkező robotokat létre lehessen hozni elektronikus személyek olyan státuszával, amely felelős az általuk létrehozható kár helyrehozásáért, és lehetőleg elektronikus személyiséget alkalmazva olyan esetekben, amikor a robotok önrendelkező döntéseket hoznak vagy önállóan hatnak harmadik felekre.”

Az Európai Parlament nemrég publikált három kezdeményezést MI-vonatkozásban: az egyik etikai kérdésekkel foglalkozik, egy másik a felelősségre összpontosít, amikor ez a technológia károkat okoz, és végül egy harmadik a szellemi tulajdon-jogok befolyását vizsgálja az MI-technológiák fejlődésére, amit a továbbiakban itt elemzünk.

A dokumentum először rámutat az MI által segített emberi alkotások és az általuk létrehozott alkotások közötti különbségre. Az utóbbiak új szabályozási kihívásokat jelentenek a szellemi tulajdon-jogi oltalom területén olyan kérdésekkel kapcsolatban, mint a tulajdonlás, a feltalálás és a megfelelő jutalmazás olyan emberi alkotók számára, akiknek az eredeti munkájukat használják ezeknek a technológiáknak a kidolgozására. Az Európai Parlament

figyelembe veszi, hogy amikor az MI-t csupán eszközként használják arra, hogy segítsenek egy szerzőt az alkotási folyamatban, a jelenlegi szellemi tulajdoni keret alkalmazható marad.

Ilyen vonatkozásban a dokumentum azon a nézeten van, hogy a mesterséges közegek és robotok által önműködően létrehozott művek nem alkalmasak szerzői jogi oltalomra, mert az eredetiség elve, amely egy természetes személyhez és a „szellemi alkotás” fogalmához kapcsolódik, feltételezi a szerző személyiségét. Továbbmenve azonban meg kell állapítani, hogy az MI által létrehozott alkotások oltalmának hiánya oda vezethet, hogy az ilyen alkotások tolmácsolói jogok nélkül maradhatnak, mert a vonatkozó jogok szabályozása utal szerzői jog létezésére a tolmácsolás munkájának vonatkozásában. Emiatt az Európai Parlament afelé hajlik, hogy elismerje, miszerint egy MI által létrehozott alkotás képes lehet művészi művet képezni az alkotó eredmény alapján inkább, semmint az alkotási folyamat révén. Ezért azt ajánlják, hogy fel kell becsülni, milyen mértékben tanácsos szerzői jogot adni egy ilyen „alkotói munkára” annak a természetes személynek, aki azt törvényesen elkészíti és publikálja, feltéve, hogy az alkalmazott technológia tervezője/tervezői nem kifogásolja/kifogásolják az ilyen használatot. A jelentés mindenesetre egyértelművé teszi, hogy nem lenne helyes jogi személyiséget adni MI-technológiáknak, mert ez elkedvetlenítené az emberi alkotókat.

A dokumentum hangsúlyozza annak a fontosságát, hogy teljesen harmonizált működési keretet kell létrehozni az MI-technológiák területén, és azt javasolja, hogy egy ilyen keret inkább szabályzat, ne pedig irányelv legyen, hogy el lehessen kerülni az egyetlen európai digitális piac széttöredezését. Ilyen vonatkozásban a dokumentum szerint a szabályozásnak foglalkoznia kell az MI különböző szempontjaival olyan meghatározások segítségével, amelyek technológiai szempontból semlegesek, és eléggé hajlékonyak ahhoz, hogy felölleljék a jövő technológiai fejlődését, valamint a jelenleg nem látott felhasználási lehetőségeket.

A jelentés azt is hangsúlyozza, hogy fontos bátorítani az Európai Unióban létrejött adatok megosztását, és lényegesnek tartja annak megítélését, hogy az Európai Unió szellemi tulajdonra vonatkozó szabályai megfelelő eszközt képeznek-e ahhoz, hogy védjenek adatokat, ideértve az MI fejlődéséhez szükséges terület adatait.

Végül a dokumentum rámutat arra, hogy milyen alapvető szerepet játszanak azok a személyek, akik engedélyezik a szellemi tulajdon-jogokat, különösen a felelősség megállapításában az ilyen jogok bitórlása esetén, továbbá az MI-t használó eszközök programozásában, a bevitt adatok kiválasztásában és a kapott eredmények alkalmazásában.

Az Európai Parlament jelenleg egyéb vonatkozó anyagokon is dolgozik, ideértve az MI alkalmazását a nevelésben, a kultúrában és az audiovizuális iparban. Az várható, hogy az Európai Bizottság az MI-re vonatkozó első rendeletet 2021-ben fogja közzétenni.

Dr. Palágyi Tivadar

* * *